bunud vaid 15 vaeseni — küll peaaegu eranditult eestlased (Jecksi Jahn, Retseppa Mikk jne.); nad saavad prii korteri küttega ning toitumiseks sularahas 2 kopikat nädalas. Peale selle tulid neile lisaks erakordsed annid raha ning varustusena.

Hoolekande areng XVIII aastasajal. 1765. a. pannakse ühes linnarae ja kodanikkonna vahel sõlmitud lepinguga maksma vaestemaja uuendatud kodukord. Selle järele ulatub vaeste-hoolekanne üksnes kohalikkude vaeste peale, kuna võõrad sandid peavad tõrjutama „nende päritolu-kohtadesse". Ent ka kohalikud vaesed ei tohi uste taga kerjamas käia, vaid paigutatakse töövõimetuse korral vaestemajja. See allub ühele raehärrale — „vaesteproviisorile"; peale selle pidid bürgermeister, mõlemad gildivanemad ja üks sekretär vaestemaja iga aasta põhjalikult järele katsuma, uurides vaeste seisukorda. Vaesed jagunevad kahte rühma: saksa ja „peenemail" eesti soost vaeseil pidi olema omaette, teistel vaeseil kokku eraldi tuba. Sisemise korra järele valvamine oli pandud kahe vaeste hulgast valitud vanema peale; need said rohkem ande kui teised vaesed, pidid piiblist ette lugema, olid volitatud nõudma sõnakuulmatuile hooldajalt-proviisorilt ihunuhtlust. Vaesed pidid käima järjekindlalt kirikus. Neil oli kerjamine keelatud; siiski pidid kaks vaestekubjast vana kombe järele koguma igal kolmapäeval ja laupäeval vaestele ande ning võitlema uulidel kerjamise vastu. Eraannid pidid ühekordselt ära jaotatama mõlema toa vahel. Igal veerandaastal jagati vaestele jahu ja, kui „die Lade und Stöcke geöffnet werden", siis ka tangu, herneid ja soola. Linnaarsti kohuseks oli vaeste tasuta arstimine. Koduvaeseile võis vaestekassast toetust anda vaid bürgermeistri määramisel, samuti ka läbireisijaile vaeseile, tuleõnnetuile jne. Et kerjamiskeeld tabas ka vene soost vaeseid, siis pidi edaspidi antama neile neljandik nädalas 2 korda kogutavaist andidest. — Pahima puudusena selles korralduses tundub järelevalve puudumine koha peal, s. t. „vaesteisa" instituudi puudumine, mis hiljemini maksma pandi. Ülipalju olenes seega „vaesteproviisori" isikust.

Kerjamisvastane võitlus oli seotud eriliste raskustega. Juba XVI sajandi lõpuks oli kerjamispahe suureks hädaks. Kõige pahem oli ses suhtes seisukord Tartus nälja ja katku ajal enne Põhjasõda. 1697. a. märtsiks oli kerjuste arv väikeses Tartus tõusnud 1500-ni, kuna järjest uusi veelgi juurde tuli Tallinnamaalt, Narvast ja isegi Soomest. Linnaraad, kes andis vaestele ulualuseks ja leivaküpsetamisel tarvitamiseks 3 rehte, hoolitses ainult 400 vaese eest igapäev, kuna kõik teised „vaatama pidid, kuhu nad võiksid jääda". Ka peale Põhjasõda kestab kerjamishäda edasi.

1716. a., niipea kui esimesed väljasaadetud tartlased võõrsilt tagasi jõuavad, korraldatakse vaestemaja tollekordse eesti agulikiriku juures praegusel Lillemäel; 1726. a. aga viiakse ta üle endisele kohale Magasini uulil. 1761. a. augustis põleb maja maha, ehitatakse uuesti üles, ent 1775. a. linna põlemise ajal muutub ta uuesti tuhaks. Uus vaestemaja ehitatakse eeslinna Peterburi uuli mäele, kuna samal ajal jääb püsima ka ülalmainitud seek Riia uulil. Edasi oli juurde tulnud veel üks venelaste vaestemaja. Ka see hävis samuti 1775. a. tuleõnnetusel, ehitati aga siis uuesti üles, osalt saksa-eesti vaeste asutise ainelisel abil. Saksa-eesti vaestekassast sai ta iganädalalisi toetussummasid, kuna kõik muud tarbed rahuldati vene soost elanikkude poolt „vaestestaarosta" kaudu. Ka vene vaestemaja allus „pea-asjus" samuti eesti-saksa vaestemaja „proviisorile".

Tartu, lk. 591